

## Uvod

*Spolno življenje v Sloveniji* je prva knjiga, ki prikazuje in analizira verodostojne podatke o spolnem vedenju v Sloveniji, zbrane v verjetnostnem vzorcu prebivalcev Slovenije, starih od 18 do 49 let. To ne pomeni, da ta tema pri nas doslej ni bila deležna raziskovalne pozornosti. Značilnost drugih raziskav spolnega vedenja v Sloveniji je bila, da niso temeljile na tako velikih verjetnostnih vzorcih prebivalstva v spolno najbolj aktivnem življenjskem obdobju, ki bi bili reprezentativni za vse prebivalce Slovenije ustrežne starosti. Poleg tega je bilo spolno vedenje v Sloveniji večkrat obravnavano tudi v priložnostnih zapisih, ki niso temeljili na podatkih, zbranih v verjetnostnih vzorcih slovenskega prebivalstva. Ta knjiga se od drugih raziskav in še zlasti od priložnostnih obravnav tega področja ne razlikuje le po metodološki plati, temveč tudi po vsebinski, saj ne obravnava le nekaterih vidikov spolnosti v Sloveniji, ampak vsa ključna področja spolnega vedenja ter stališča, povezana s spolnostjo.

Knjiga je v metodološkem in vsebinskem pogledu podobna nacionalnim poročilom o spolnem vedenju in stališčih prebivalcev drugih držav. Pri zasnovi raziskave, zbiranju in analiziranju podatkov ter pri načrtovanju vsebine knjige sva se avtorja zgledovala po tujih raziskovalnih izkušnjah in na njih temelječih objavah. S tem sva se skušala približati standardom, ki na tem raziskovalnem in publicističnem področju veljajo v državah z daljšo raziskovalno tradicijo, ter zagotoviti čim boljše primerljivosti rezultatov s podatki iz drugih držav. Zato knjiga ne obravnava le spolnega vedenja prebivalcev Slovenije, ampak – kjer je bilo to možno in smiselno – tudi podobnosti in razlike med prevladujočimi vzorci spolnega vedenja v Sloveniji ter v zahodnoevropskih državah in ZDA.

V prvem poglavju knjige so predstavljene ključne družboslovne ideje o spreminjanju družbene in kulturne organiziranosti spolnosti v sodobnem zahodnem svetu in o povezanosti teh sprememb s procesi na drugih družbenih

področjih. V sklepnem delu poglavja je posebna pozornost namenjena vprašanju, ali so se v Sloveniji vzorci spolnega vedenja in stališča, povezana s spolnostjo, spreminjali podobno kot v zahodnih družbah ali pa je Slovenija (tudi) na tem področju zaznamovana s svojo socialistično preteklostjo in zato samosvoja.

V drugem poglavju predstavlja zasnovo raziskave spolnega vedenja in stališč v Sloveniji ter način zbiranja podatkov. Posebej temeljito so predstavljeni raziskovalni postopki, ki so zagotavljali reprezentativnost podatkov, ter postopki za varovanje anonimnosti pri zbiranju najbolj občutljivih podatkov o spolnem vedenju.

Tretje poglavje izčrpno obravnava vprašanje, s kom imajo prebivalci Slovenije spolne odnose, tj. v kakšnih partnerskih zvezah poteka njihovo spolno življenje in kako ti odnosi vplivajo na intenzivnost in raznolikost njihove spolnosti. Pri tem je upoštevana tudi možnost, da je spolno življenje – zlasti pri najmlajši generaciji – vse manj umeščeno v razmeroma stabilne partnerske zveze in se vse pogosteje dogaja v bolj bežnih zvezah. Ker razpravljanje o tem, s kom imamo spolne odnose, vključuje tudi vprašanje o spolu spolnih partnerjev, so v tretjem poglavju predstavljeni tudi podatki o istospolnih izkušnjah prebivalcev Slovenije.

Starost ob prvem heteroseksualnem spolnem odnosu in okoliščine, v katerih so prebivalci Slovenije doživeli to izkušnjo, so podrobno opisane četrtem poglavju. Ta tema je v sistematičnem raziskovanju spolnega vedenja nepogrešljiva iz več razlogov. Prvi spolni odnos je prelomni dogodek v spolnem odraščanju, ki je po eni strani tesno povezan s poprejšnjo spolno socializacijo, po drugi strani pa verjetno pomembno vpliva na spolno vedenje kasneje v življenju. Zato so podatki o značilnostih te spolne izkušnje lahko pomemben vir informacij za interpretacijo družbene organiziranosti spolnega vedenja, medgeneracijske primerjave značilnosti prvega spolnega odnosa pa lahko razkrivajo pomembne spremembe vzorcev spolnega vedenja in družbenih norm, ki postavljajo okvire spolnemu vedenju.

Na vprašanje, kakšne spolne odnose imajo Slovenci in Slovenke, odgovarja peto poglavje, kjer ni predstavljen le repertoar spolnih praks in pogostost spolnih odnosov, ampak tudi razpravlja o pomenu, ki ga ljudje pripisujejo svoji spolnosti. Ker je velika večina spolnih odnosov umeščena v takšen ali drugačen družbeni odnos med partnerjema, se tudi pri obravnavi spolnih praks ni mogoče izogniti razpravi o povezanosti različnih vrst partnerskih vezi (oziroma njihove odsotnosti) ter širine repertoarja spolnih praks in pogostosti spolnih odnosov.

V žarišču šestega poglavja so tveganja, povezana s spolnostjo. Na obravnavo tega vidika spolnega vedenja je v zadnjih desetletjih vplivalo zlasti dejstvo, da so se v tem obdobju pojavila nova zdravstvena tveganja, hkrati pa se je verjetno okrepila tudi zavest o teh tveganjih. Vendar v poglavju niso predstavljeni le podatki o prebolelih spolno prenesenih okužbah in odzivanju prebivalcev Slovenije na nevarnost teh okužb, ampak tudi podatki o njihovih izkušnjah s konfliktnimi situacijami v spolnosti, zlasti s prisilo in nasiljem. Ker se s krepitvijo zavesti o tveganjih verjetno krepiti tudi usposobljenost ljudi za njihovo obvladovanje, sva v tem poglavju predstavila tudi nekatere vidike poučenosti o spolnosti in s spolnostjo povezanih tveganjih.

Sedmo poglavje skuša z analizo nekaterih stališč, povezanih s spolnostjo, osvetliti značilnosti prevladujoče spolne kulture v Sloveniji. Ta tema je pri preučevanju spolnega vedenja pomembna zlasti zato, ker spolna kultura postavlja splošni okvir individualnim spolnim izbiram. V analizi stališč sva bila pozorna ne le na soglasja, ampak tudi na očitna razhajanja pri posameznih stališčih. Ta razhajanja kažejo pluralnost spolne kulture oziroma obstoj različnih spolnih kultur.

Čeprav so v knjigi podatki o spolnem vedenju v Sloveniji predstavljeni in obravnavani predvsem s sociološkega vidika, verjameva, da bo knjiga dober vir zelo zanesljivih podatkov o spolnem življenju Slovencev in Slovenk in zato zanimiva ne le za sociologe, ampak tudi za zelo številne druge bralce.